

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

USTANAVLJAJMO ZADRUGE

Mnogi so mnenja, da sedanji čas ni ugoden za ustanavljanje zadrug. Mi pa trdimo, da je treba sedanji čas za to izkoristiti seveda ne za ustanavljanje vseh, ampak le gotovih vrst zadrug, ki so za kmete posebno važne in ki so v današnjih razmerah tudi posebno nujne. Za njih ustanovitev ni nobenih ovir. Ravno tako ni nobenih ovir za njih poslovanje. Koristile bi te zadruge zelo veliko kmečkemu gospodarstvu.

Katere so te zadruge? Za današnje razmere posebno važne in nujne so sledeče vrste zadrug: živinorejske zadruge, kmetijsko strojne zadruge in lesne zadruge. Če bi se v današnjih razmerah kmetje teh zadrug oprijeli, bi bile koristi za kmečko gospodarstvo zelo velike.

1. Živinorejske zadruge.

Naša pokrajina ima poleg lesa največ dohodkov iz živinoreje. Živinoreji bi pa mogli še veliko izboljšati in s tem dohodke od živine zelo povečati. Mislimo na to, da bi morala živinoreja v naši pokrajini polagati posebno važnost na vzrejo plemenske živine po izbiri in selekciji. To delo vršijo živinorejske selekcijske zadruge. Kako ogromno bó po-

vpraševanje po plemenski živini in kako visoke bodo cene po vojni. Če na to pomislimo, bomo razumeli, da je treba nujno nekaj ukreniti. Kar moremo in moramo ukreniti, je to, da se živinorejci združijo zaradi selekcije plemenske živine v živinorejske zadruge.

a) Delo v živinorejskih zadrugah je velikega vzgojnega in gospodarsko izobraževalnega pomena zlasti za naše mlade kmečke gospodarje in za kmečke fante.

b) Ker je uvoz plemenskih živali danes od drugod, zlasti iz inozemstva nemogoč, je edina pot izboljšanja pasme z odbiro ali selekcijo. Na ta način izboljšamo našo domačo pasmo, ne da bi plačevali visok davek za selekcijsko delo inozemstvu.

c) Za tako delo je treba precej vztrajnega podrobnega dela, ni pa treba obratnega kapitala.

č) Pomislimo na uredbo o oddaji živine za zakol. Ta uredba daje predprave ravno za plemenske živali, ki so pri živinorejskih zadrugah vpisane v rodovniške knjige. Te živali so izvzete pri izračunanju količine oziroma teže, ki jo mora živinorejec oddati za zakol po tej uredbi.

2. Lesne zadruge.

Poleg živinoreje je les za kmete v pokrajini zelo važen vir dohodkov. Les ima visoke cene, tako da bi marsikdo rekel, da je danes za boljše vnovčenje lesa zadruge nepotrebna. Toda dejstvo je, da kmetje ne dobijo pravične cene za les, če ga prodajajo po trgovcu. Pravično ceno za svoj les dobi kmet le, ako je organiziran v lesni zadrugi. Resničnost tega lahko izpričajo številni kmetje, ki so že organizirani v lesnih zadrugah in ravno zaradi tega dobivajo iz lesa najlepše dohodke. Zato ne smemo odlašati in moramo pristopiti takoj k ustanovitvi lesne zadruge. Slabi zgledi nekaj lesnih zadrug, ki so bile ustanovljene po zadnji svetovni vojni, nas ne strašijo. Danes so razmere za delo teh zadrug drugačne kot so bile tedaj. Navedimo samo najvažnejše.

a) Lesne zadruge prevzemajo od svojih članov les v komisijsko prodajo, kakor je to predvideno v zakonu o gospodarskih zadrugah iz leta 1937. Na ta način je zadrugam pomagano v dvojnem oziru. Prvič ne potrebujejo toliko obratnega kapitala, ker članom ob prevzemu lesa dajejo le predujme, dočim se obračun in izplačilo lesa izvrši šele, ko je zadruga sama les vnovčila. Drugič pa se na ta način zadruge zavarujejo pred škodo, ki bi mogla nastati iz padca lesnih cen.

b) Najtežje vprašanje za zadruge je pa trgovsko ali komercialno vodstvo. Tej nalogi posamezna lesna zadruga ni dorasla. Zato so prve lesne zadruge takoj po vojni trpele škodo. Sedaj je za lesne zadruge prevzela trgovske naloge, zlasti izvoz lesa, njihova poslovna zveza ali centrala, to je »Marad«, osrednja zadruga za izvoz lesa z o. j. v

Ljubljani. Na ta način je zadrugam zagotovljena pri prodaji lesa najboljša cena, ker je izvoznik lesa njihova poslovna centrala. Na ta način so tudi lesne zadruge obvarovane pred nesolidnimi trgovci oziroma posredniki, pri katerih so mnogokrat izgubile velike zneske zaradi neizterljivosti.

c) Za lesne zadruge je poskrbljeno še naprej v tem oziru, da so na razpolago izurjeni poslovodje, ki zmorejo pravilno voditi prevzem lesa od članov, predelavo lesa in oddajo predelanega lesa. Ravno tako pa je izdelan za lesne zadruge sistem knjigovodstva, ki omogoča popolno kontrolo, kar je zopet v interesu članov, upravnega odbora in samega poslovodje.

3. Kmetijsko strojne zadruge.

Kmetijsko strojnih zadrug je imela Zadrúžna zveza na ozemlju bivše dravske banovine 47, v Ljubljanski pokrajini jih je le 9, to je 19 odstotkov od prejšnjega števila. To število strojnih zadrug je za razmere Ljubljanske pokrajine dosti premajhno. Gosto mrežo strojnih zadrug je imela Gorenjska. Sedanja Ljubljanska pokrajina bi morala imeti približno enako gosto mrežo strojnih zadrug. Kakor na Gorenjskem, prevladuje tudi tukaj izrazito malo posestvo. Zato je zahteva zdravega razuma, da si mali posestniki nabavijo potrebne kmetijske stroje v zadrúžni skupnosti. Je nemogoče, da bi si mali posestnik mogel nabaviti zase drage stroje in bi bilo tudi negospodarsko, če bi vtaknil visoke zneske v stroje, ki bi 364 dni v letu počivali, en dan pa delali. Nemogoče pa je danes donosno gospodarstvo na kmetiji, če ne uporabljamo strojev. Delavci, katere stroj nadomesti, so danes veliko predragi in bilo bi zaprav-

ljanje najemati veliko število delavcev, da se more izhajati brez strojev. Za naše razmere še posebej govorijo za uporabo kmetijskih strojev v zadružni skupnosti sledeči razlogi:

a) Delo s stroji je v kmetijstvu danes na mnogih krajih zelo olajšano s tem, da je na razpolago za pogon električna struja. Ker je elektrifikacija tudi v Ljubljanski pokrajini zelo razširjena, je s tem ustvarjen važen predpogoj za ustanavljanje kmetijskih strojnih zadrug.

b) Kmetijski strokovnjaki pri nas z obžalovanjem ugotavljajo, da je pridelek po hektaru majhen. Nele zaradi slabega gnojenja, ampak zlasti tudi zaradi slabega obdelovanja. Uporaba kmetijskih strojev omogoča mnogo boljše obdelovanje. Tako n. pr. so posebni plugi za globoko oranje, s čimer se spravijo na površje spodnje, še neizkoriščene plasti zemlje. Razumljivo je, da si takih posebnih plugov ne more nabaviti posameznik, pač pa si jih posestniki lahko nabavijo skupno v strojni zadrugi. Pri sejanju s sejalnim strojem se nele prihrani zelo veliko na semenu, ki je danes tako dragoceno, ampak se setev izvrši tako, da je zemlja boljše izkoriščena in rasti boljše. Tudi sejalni stroj more nabaviti kmetijska strojna zadruga.

c) Mnogih stvari se danes že več ne dobi. Kmetijski stroji se — hvala Bogu — še dobijo in Gospodarska zveza v okrožnici od 7. novembra tega leta ponuja razne stroje po cenah, ki so za današnje razmere kar sprejemljive. Pomisliti moramo, da nikjer ni denar danes tako dobro naložen, kakor če ga naložimo v moderne kmetijske stroje, ki nam omogočajo cenejše in boljše obdelovanje.

č) Inventar strojev, ki si ga posamezna strojna zadruga v teku časa nabavi, je precej obsežen. Zelo važno pa je, da se nabava inventarja lahko vrši postopnjema, tako da se začne z najneobhodnejšimi stroji, polagoma pa nabavljajo potem tudi stroji, ki so že manj potrebni. Začne se po navadi z nabavo mlatilnice in slamoreznice; potem je splošno potreben tudi čistilnik; člani se začno zanimati za cirkularno žago, ki jim razreže drva. Kjer je več gnojničnih jam, je treba gnojnične sesalke. Za boljše obdelovanje pridejo potem okopalniki, sejalni stroji, plugi za globoko oranje itd.

Za konec moramo še poudariti: Ne odlašajte z ustanovitvijo zadrug, glede katerih smo vam povedali najpotrebnejše. Nič odlašati, začeti je treba. Za vsa pojasnila, zlasti za potrebne tiskovine pri ustanovitvi je na razpolago Zadružna zveza, kjer dobite tudi pravila za vse tri navedene vrste zadrug. Če ne boste znali sami izvršiti vse potrebno za ustanovitev, pa pride k vam uradnik Zveze. Samo pišite.

Zvišanje taks

S 1. novembrom so se na podlagi odredbe Visokega Komisarja za Ljubljansko pokrajino z dne 20. oktobra 1941 spremenili taksni zakoni. Glavne določbe te odredbe so:

I. Stalne takse, izražene do sedaj v dinarjih, so se spremenile v lire, vendar ne po tečaju 38 Lir za 100 din, temveč po tečaju 40 Lir za 100 din. Pri manjših zneskih do 40 centesimov se je izvršila zaokrožitev navzgor. Na ta način so se takse precej zvišale.

II. Če so bile takse določene po ta-

rifi v odstotkih, n. pr. 1% (za vknjižbo zastavne pravice) in je znesek, od katerega naj se ta odstotek plača, v lirske veljavi, se odstotek ne spremeni. Če hoče torej nekdo vknjižiti zastavno pravico na podlagi zadolžnice v znesku 10 tisoč Lir brez kavcije, plača 1%, to je 100 Lir ter 22.50 din ali 9 Lir in 2.50 din ali 1 Liro v sodnih markicah.

III. Če pa je osnova izražena v dinarjih — na podlagi stare zadolžnice hočemo pridobiti zastavno pravico — se zaokroži taksna osnova na stotico v lirah navzdol, če deli ne dosega 50 Lir, deli nad 50 Lir pa se zaokrožijo na stotico v lirah navzgor. Primer: Vknjižiti hočemo zastavno pravico na podlagi zadolžnice v znesku 2.770 din. Takso izračunamo sedaj na ta način, da spremenimo 2.770 din v lire v razmerju 100 din je 38 Lir, kar da 1.052,60 Lir. Na podlagi zgornje določbe je treba sedaj vzeti za osnovo takse 1.100 Lir, tako da se torej kolkuje predlog z 1%, to je 11 Lir in 12 din ali 4.80 Lir ter 1.20 din ali 0.50 Lir v sodnih markicah.

IV. Opozarjamo zadruga zlasti tudi na člen 9. cit. odredbe, v smislu, katerega se morajo do 30. novembra 1941 pri davčnih upravah pretaksirati na ustrezno takso v lirah golice menic. Pri tem je treba plačati tudi diferenco zaradi razmerja 100 din je 40 Lir, kakor je bilo povedano zgoraj pod I. Isti člen določa, da se bodo po 30. novembru 1941 smatrale golice menic, ki niso pretaksirane, brez vrednosti. Isti značaj kot golice imajo tudi bianco menice, pri katerih ni

nikjer označen datum. Ker imajo zlasti zadruga po veliki večini samo bianco menice, nujno opozarjamo, da predložite tudi vse te bianco menice pristojni davčni upravi v pretisk in pretaksiranje najkasneje do 30. oktobra 1941.

Odredba ničesar ne govori o taksnih oprostitvah, zato ostanejo vse dosedanje oprostitve za zadruga tudi še nadalje v veljavi. Vse oprostitve so navedene v aprilski številki »Narodnega gospodarja« za leto 1938.

VABILA NA SKUPŠČINE

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta skupščina ob navedenem času ne bila sklepna, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu druga skupščina, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov. Tudi velja pri vseh vabilih, pri katerih ni izrecno drugače določeno, sledeči dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnje skupščine. 2. Poročilo upravnega odbora. 3. Poročilo nadzornega odbora. 4. Sklepanje o revizijskem poročilu. 5. Odobritev sklepnega računa. 6. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka, oziroma o pokritju poslovne zgube. 7. Predlogi in pritožbe združnikov. 8. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru. 9. Volitev upravnega odbora in namestnikov. 10. Volitev nadzornega odbora in namestnikov. 11. Določitev skupne vsote: a) do katere se sme zadruga zadolžiti; b) hranilnih vlog, ki jih sme zadruga sprejeti; c) najvišjega zneska posojila ali kredita, ki ga sme zadruga dati posameznemu združniku. 12. Slučajnosti.

Redna skupščina Hranilnice in posojilnice v Ambrusu, z. z. n. j., bo v nedeljo 25. novembra 1941 ob 5 popoldne v poslovnih prostorih.

Redna skupščina Gospodarske in mlekarke zadruga v Kostanjevici, z. z. o. j., bo 30. novembra 1941 ob 4 popoldne v pisarni župnišča.

Redna skupščina Živinorejske selekcijske zadruga z. o. j. na Krki pri Stični bo v nedeljo 30. novembra 1941 ob 2 popoldne v šoli na Krki.

Redna skupščina Hranilnice in posojilnice v Radovici, z. z. n. j., bo 25. novembra 1941 ob 11. uri v prostorih zadruga.

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno • Cena listu za naročnike 10 L na leto. • Rokopisi naj se pošiljajo na naslov uredništvo „Narodnega gospodarja“ v Ljubljani, Zadružna zveza. Rokopisi se ne vračajo • Izdajatelj Zadružna zveza v Ljubljani • Odgovorni urednik dr. E. Čeferin v Ljubljani • Za Zadružno tiskarno M. Blejec v Ljubljani.